

WHAT IT TAKES

**SARINA
WIEGMAN**

MET JEROEN VISSCHER

OVER VOETBAL, HET LEVEN EN LEIDERSCHAP

HarperCollins

Voor het papieren boek is papier gebruikt dat onafhankelijk is gecertificeerd door FSC® om verantwoord bosbeheer te waarborgen.
Kijk voor meer informatie op www.harpercollins.co.uk/green.

HarperCollins is een imprint van Uitgeverij HarperCollins Holland, Amsterdam.

Copyright © 2023 Sarina Wiegman en Jeroen Visscher
Omslagontwerp: Claire Ward / HarperCollinsPublishers Ltd
Bewerking: Pinta Grafische Producties
Foto voorzijde omslag: © Hélène Hadjiyianni – HLenie courtesy Nike
Foto achterzijde omslag: Catherine Ivill - UEFA / UEFA via Getty Images
Zetwerk: Mat-Zet B.V., Huizen
Druk: ScandBook UAB, Lithuania, met gebruik van 100% groene stroom

ISBN 978 94 027 1415 9
ISBN 978 94 027 6981 4 (e-book)
NUR 491
Eerste druk november 2023

Deze uitgave is uitgegeven in samenwerking met HarperCollins Publishers LLC.
HarperCollins Holland is een divisie van Harlequin Enterprises ULC.
* en ™ zijn handelsmerken die eigendom zijn van en gebruikt worden door de eigenaar van het handelsmerk en/of de licentienemer. Handelsmerken met ® zijn geregistreerd bij het United States Patent & Trademark Office en/of in andere landen.

www.harpercollins.nl

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.
Het e-book is beveiligd met zichtbare en onzichtbare watermerken en mag niet worden gekopieerd en/of verspreid.

Dit is geen officiële publicatie van The Football Association. De meningen en standpunten in dit boek zijn niet noodzakelijkerwijs die van The Football Association.

PROLOOG

Zondag 16 juli 2017

Openingswedstrijd EK 2017 in Nederland

WEDSTRIJD NEDERLAND-NOORWEGEN

Ik word wakker. Vandaag gaat het gebeuren. Om 18.00 uur spelen we in een uitverkocht Stadion Galgenwaard in Utrecht de openingswedstrijd van het EK tegen Noorwegen. Vandaag starten we met het realiseren van onze droom. Vandaag willen we aan het publiek laten zien hoe goed we kunnen voetballen.

Ik sta op en de grootsheid van het moment overvalt me. Ik denk terug aan mijn eigen voetballeven. Hoe ik als zesjarig meisje begon met voetballen. Vrouwenvoetbal was net erkend door de KNVB, maar als jonge speelster kon je nog geen lid worden bij een voetbalclub. Ik knipte mijn haren af en deed het toch. Mijn ouders hebben me altijd laten voetballen. Daar was thuis niet eens discussie over, hoewel ze wisten dat het dus eigenlijk illegaal was. En nu mogen we met de Leeuwinnen in een vol stadion het EK in eigen land spelen.

Het maakt me blij. Ik stuur mijn vader een berichtje om hem te bedanken dat we nu zo'n dag mogen beleven. Ik schrijf hem hoe fantastisch ik het vind. Ik voel dat ik emotioneel word bij het tikken van het bericht. Het gaat beginnen. Hoe gaaf is dit? En superspannend!

De deur van de bus gaat open, en we stappen in. Het is maar een klein stukje rijden vanuit Zeist, waar ons trainingskamp is, naar Stadion Galgenwaard. Ik kijk even om me heen in de bus en zie focus. Het is mooi om te zien hoe iedere speelster haar eigen manier vindt voor de juiste concentratie.

Juist dat zien houdt me vandaag, nu we de openingswedstrijd spelen, bezig. Eerder dit jaar ben ik bij de specialist geweest voor mijn ogen; ik moest een bril gaan dragen omdat ik niet meer van dichtbij kon lezen. Omdat ik dat irritant vind, heb ik lenzen geprobeerd, ook al had de specialist me al verteld dat mijn ogen geen lenzen zouden verdragen.

Natuurlijk had hij gelijk. Maar hoever ga je als je geen bril op wilt zetten? Kan ik me dat vandaag permitteren?

De buschauffeur sluit de deuren en we rijden weg uit Zeist. Het is druk op de weg en in de verte zie ik een file. Waarom moeten al die mensen juist nu onderweg zijn? Maar dan zie ik het. Die mensen zijn op weg naar de parkeerplaats om te parkeren en in shuttlebussen naar het stadion te gaan. Om óns aan te moedigen.

We nemen de afslag bij de Galgenwaard en slaan links af naar het stadion. Ik heb kippenvel op mijn armen als ik op het plein duizenden Oranjesupporters in een uitgelaten stemming zie, die zin hebben om ons te zien spelen. Een geluksgevoel verspreidt zich door mijn hele lichaam. Dit is een grote dag voor het vrouwenvoetbal.

Ik kijk om me heen en zie dat ik niet de enige ben die is geraakt door wat er zich buiten afspeelt. Ik zie vochtige ogen bij de speelsters en bij de staf. Het is een emotioneel en uniek moment in de voetbalhistorie. Vandaag is het zover!

In die grote menigte zie ik als eerste mijn man Marten staan. Bizar. Duizenden mensen en ik zie hem als eerste. Alsof het zo moet zijn.

Binnen in de Galgenwaard krijgen we de opstelling van Noorwegen onder ogen, en die is verrassend. In onze analyse van de tegenstander vooraf nemen we uiteraard verschillende mogelijke opstellingen door. Noorwegen speelt niet in hun vaste opstelling maar past zich aan ons aan. Dus wel een verrassing, maar deze hebben we voorbereid.

Inmiddels zijn mijn tranen van emotie verdwenen, maar beginnen de lenzen weer op te spelen. De warming-up is al begonnen. Ik heb mijn lenzen in, maar dit is niet te doen. Ik sprint naar binnen om ze uit te doen. Gelukkig komen mijn ogen snel tot rust en kan ik het veld weer op.

We zijn goed voorbereid op deze wedstrijden. En toch weet je het nooit. De scheidsrechter fluit, en we gaan van start. Al na zeventien seconden stuurt Jackie Groenen aan de rechterkant Shanice van de Sanden weg met een dieptepass. Haar voorzet komt bij Lieke Martens terecht, die voor haar tegenstander komt en knap inschiet. Het is net geen 1-0. Maar dit komt goed.

INLEIDING

Het is 20 juli 2022, de wedstrijd Engeland-Spanje tijdens het Europees kampioenschap 2022. Ik kijk rechts van me naar Arjan Veurink, de voormalige assistent-coach van de Leeuwinnen en tegenwoordig bij de Lionesses in Engeland. Ik zie hem vragend kijken. Een kort knikje is voldoende. We weten wat ons te doen staat. Het is de 82^e minuut en we staan met de Lionesses met 0-1 achter in de kwartfinale tegen Spanje.

Juist dit scenario hebben we geoefend tijdens de Arnold Clark Cup 2022. Bij een achterstand tegen een sterke tegenstander gaan we over op plan B om de gelijkmaker te forceren. We wisselen Alex Greenwood voor Rachel Daly en schuiven Millie Bright naar voren.

Het is een klein wonder dat ik dat knikje überhaupt kan doen. Pas om drie uur vanmiddag, vijf uur voor de wedstrijd, ben ik volledig coronavrij getest. De afgelopen dagen waren gecompliceerd, omdat we de impact van corona uiteraard willen minimaliseren. Ik voelde me goed, maar desondanks zat ik al een aantal dagen in isolatie. De wedstrijd tegen Noord-Ierland kon ik hierdoor niet zelf coachen. Alle besprekingen met het team worden buiten gedaan, zodat ik op afstand kan blijven, met een mondkapje op. Ik moet er niet aan denken dat er speelsters door mij worden besmet.

Omdat we wisten dat corona ook tijdens het EK kon toeslaan en ik tijdens de voorbereiding op het EK regelmatig mijn zus in Nederland bezocht, die ernstig ziek was, hebben we noodgedwongen het scenario van mijn mogelijke afwezigheid tijdens een wedstrijd getraind. In het hotel was alles in gereedheid gebracht zodat ik eventueel van daaruit de wedstrijd tegen Spanje kon coachen. De ochtend van deze kwartfinale was ik gelukkig al negatief getest, maar de dokter raadde me aan om zo laat mogelijk op de dag nog een keer te testen. De rest van de dag heb ik veel gewandeld en ontspanningsoefeningen gedaan, zodat ik helemaal klaar was voor de coronatest. Ik merkte dat ik aan mezelf begon te twijfelen, maar toen kwam het verlossende woord van de dokter: ik mocht naar het stadion! Deze uitslag gaf direct ook een boost aan het team. Eigenlijk stonden we al 1-0 voor.

En dus sta ik nu in het stadion. Het knikje, de wissel, plan B. Nog geen twee minuten later wordt de voorzet vanaf de rech-

terkant door Alessia Russo koppend klaargelegd. De inkomende Ella Toone schiet meedogenloos in. De blijdschap, de opluchting, de overtuiging dat we nu gaan winnen: een jaar lang werken met dit team komt samen in dit ene moment.

Veel tijd voor blijdschap is er echter niet, het staat nog steeds 1-1. Ik zie dat de speelsters op het veld weer doen wat we afgesproken hebben. Plan B is alleen bedoeld om de gelijkmaker te forceren, om langer zo te spelen zou naïef zijn tegen een sterke tegenstander als Spanje.

Millie Bright schuift dus weer terug naar de verdediging. We gaan door met plan A. De minuten tikken weg naar het eind van de wedstrijd, maar toch voelen we dat er meer in zit. Spanje heeft een mentale tik gekregen van de gelijkmaker en wankelt. Ik zie volharding bij ons team. Bovendien ogen wij fitter en frisser en daar kunnen we in de verlenging gebruik van maken.

In de 96^e minuut zie ik het gebeuren. We blijven goed druk op de bal zetten en Spaans balverlies leidt tot het inspelen van Georgia Stanway. Het extra pasje dat zij doet, waardoor de keeper dat ook doet, en dan dat harde schot in de linkerbovenhoek. Het staat 2-1 in ons voordeel. De ontlading is groot.

Natuurlijk reageert de Spaanse bondscoach Jorge Vilda direct. Hij stuurt centrale verdediger Irene Paredes door naar voren, maar ik zie dat zij zoekende is. Het spel van Spanje wordt rommeliger, en wij krijgen meer controle over de wedstrijd.

Als de scheidsrechter voor het eind van de wedstrijd fluit, is het team door het dollen heen. Pure blijdschap. Ik zoek

Arjan en de staf op om het samen te vieren. Deze wedstrijd was echt cruciaal voor ons en deze winst betekent veel voor het team. Ik laat de gedachte dat we de wedstrijd tegen Spanje hadden kunnen verliezen snel weer vliegen. Het had zomaar gekund dat we fantastische wedstrijden hadden gespeeld, maar dat het resultaat minder was geweest dan tijdens de voorgaande drie toernooien van de Lionesses. Gelukkig is dit niet het geval. Door deze gewonnen wedstrijd doorbreken we dit angstscenario. We weten ook dat we van Zweden kunnen winnen en hebben direct een overtuigend vertrouwen in de halve finale. We voelen dat we met iets heel speciaals bezig zijn.

Achteraf gezien is dit is een van de sleutelmomenten die ik heb mogen meemaken in mijn loopbaan als coach in het vrouwenvoetbal. Het is een sleutelmoment omdat we toen met het team beseften dat we een grote kans hadden om onze droom te realiseren. Het was niet alleen een voetbalinhoudelijke ingreep om de wedstrijd te keren. We voelden dat we als team de veerkracht hadden om met een tegenvaller, de 0-1 door Spanje, om te gaan en dit ten goede te keren. Dat gevoel, dat vertrouwen was de belangrijkste opbrengst van deze kwartfinale.

In mijn carrière heb ik meerdere sleutelmomenten mogen beleven. Positieve en negatieve gebeurtenissen die mij als coach hebben gevormd. De waarde daarvan is enorm voor een veeleisend vak dat voetbalcoach nu eenmaal is. Ik sta altijd open om te leren van feedback en zelfreflectie. In mijn

nabije omgeving voel ik me gesteund door professionals die net als ik elke dag weer wat beter willen worden met het team. Feedback omarmen om ervan te leren doen we samen met de selectie en de staf, in welke cultuur dan ook. Dat vraagt veel.

Ik ben mijn hele leven gek geweest op voetbal. *What It Takes* gaat voor mij over de liefde voor het voetbal in een tijd waarin het veel vroeg om die te uiten. Toen ik jong was, knipte ik mijn haren af zodat ik niet opviel in het jongensteam waar ik speelde. Als startende coach moest ik driedubbele diensten draaien om mijn ambities te kunnen realiseren en financieel rond te komen. Hoe ik het heb gedaan, weet ik niet, maar in die tijd rondde ik mijn HALO-opleiding af tot leraar Lichamelijke Opvoeding en combineerde ik mijn eigen voetbalcarrière met het volgen van de coachopleiding UEFA A aan het CIOS, studeerde ik op zondag en werkte ik bij de KNVB om mijn studie te kunnen betalen. Dat kan alleen als je kunt terugvallen op je naasten, en dat kon ik. Voor mijn ouders, ons gezin, mijn man Marten en onze dochters was er geen twijfel. Zij steunden mij zodat ik kon doen wat ik leuk vond.

What It Takes gaat voor mij over mijn passies: voetbal en werken met ambitieuze, talentvolle mensen. Dat is waar mijn hart ligt. Voetbal geeft me enorm veel energie en ik vind het belangrijk om ook wat terug te geven aan het voetbal.

Ik hoor vaak van mensen dat ze het bijzonder vinden wat ik doe. Als ik terugkijk, vind ik het zelf allemaal niet zo bijzonder. Dit is wie ik ben. Wat anderen wellicht lastig zouden vinden, daar beleef ik veel plezier aan.

Dat vraagt soms veel van me. Ik kan niet even een dag geen bondscoach zijn. Toen ik tijdens het EK 2022 corona kreeg, was dat lastig. Ik voelde de druk om er zo snel mogelijk weer bij te zijn, terwijl dat uiteraard niet kon. Bij het overlijden van mijn zus Diana kreeg ik veel ruimte van de FA, de Engelse voetbalbond. Maar altijd is daar het besef dat ik bondscoach ben en dat er naar me wordt gekeken. Ik sta altijd aan, en dat is weleens moeilijk. Op zulke momenten zou ik graag even uit willen staan en bij mijn gezin willen zijn. Vooral in de weken voor het overlijden van Diana had ik daar last van. In de laatste fase van haar leven en de week na haar overlijden tot en met de crematie lag alle focus op Diana en stond ik uit voor voetbal.

Voetbal gaat voor mij over het spel, de ontwikkeling en het team. Het is zo'n fascinerende sport: het spelelement, de schoonheid als het in perfectie wordt uitgevoerd, maar ook het winnen van een wedstrijd.

Het doelpunt in de eerste editie van de Finalissima in 2023 tegen Brazilië was zo'n moment van perfectie. Een fantastische aanval die centraal in onze achterhoede start, een strakke pass naar onze rechterkant met een aanval over veel schijven. Lucy Bronze legt de bal terug op Ella Toone, die de bal onberispelijk in de hoek schiet. Dan kan ik als coach alleen maar genieten in de dug-out. Het is onze intentie om op die manier te spelen. Ik zie de connectie tussen de spelers. Dan voel ik letterlijk mijn passie.

Ontwikkeling is ook een belangrijk element van mijn passie. En dat gaat niet alleen over voetbal. Het ontwikkelen van het team, van de speelsters, van de staf, van mezelf. Zonder dat element zou ik geen coach zijn. Al mijn hele leven faciliteer ik mensen graag in hun groei. Dat deed ik als speelster, docent en zeker ook als coach. Het is mooi om op topniveau aan de speelsters mogelijkheden voor groei aan te bieden waar ze gebruik van kunnen maken. In de omgeving waarin we werken, gaat dat direct ook over persoonlijke ontwikkeling. Het vraagt zoveel van topsporters om deze prestaties te leveren dat een veilige omgeving waarin zij zichzelf kunnen zijn essentieel is.

Passie gaat voor mij ook over het team. Ik praat eigenlijk nooit in de ik-vorm; het gaat altijd over het team. Dat geldt voor zowel de speelsters als de staf. Om beter te worden moet je individuen ontwikkelen, maar ik zal altijd gaan voor het beste team. Als een speelster echt verbetert in haar spel, in een teamfunctie, dan worden we daar als team sterker van. Als je dat tot uiting kunt laten komen door te winnen, dan haal je het beste in elkaar naar boven. Dat is mijn passie.

Ik voel de verantwoordelijkheid om mijn passie voor het voetbal te delen en daarmee vooral meiden en vrouwen te inspireren om van voetbal hun beroep te maken, in welke rol dan ook. Ik ben dankbaar voor het feit dat ik de afgelopen jaren als coach samen met mijn teams iets teweeg heb kunnen brengen. En dat moeten we vooral blijven doen, want er is nog een lange weg te gaan.

Gelukkig is er veel verbeterd sinds ik in mijn jeugd ver-

plicht was om met jongens te voetballen. Maar we zijn er nog lang niet. De beweging is er, maar de gelijke kansen zijn er nog niet. Ik hoop dat mijn boek bijdraagt aan het creëren van die gelijke kansen. Iedere vrouw die wil gaan voetballen of een team wil coachen moet de kans krijgen om haar talent te laten zien. Ik weet hoe belangrijk het is voor jonge meiden en vrouwen om een rolmodel te hebben en vertrouwen te voelen. Ik hoop dat ik het pad van deze ontwikkeling voor hen wat kan effenen.

Gelijke kansen voor iedereen. Dat is mijn droom voor de sport die ik zo liefheb. Samen kunnen we de nieuwe generaties inspireren en laten zien hoe mooi voetbal is. Jonge meiden die een shirt dragen van Millie Bright, Lauren James, Mary Earps, Lieke Martens, Vivianne Miedema of Esmee Brugts weten dat zij ooit ook in een finale kunnen staan.

In mijn ontwikkeling als coach heb ik mogen werken met de beste professionals. In topsport is het essentieel om je te omringen met de beste speelsters en de beste staf. Zonder hen was het me niet gelukt, en ik vind het belangrijk dat zij ook deel uitmaken van mijn verhaal.

Mijn verhaal vertel ik aan de hand van sleutelmomenten. Belangrijke momenten in de voorbereiding op een toernooi, tijdens een wedstrijd of in mijn carrière als coach. Grote momenten én kleine momenten, omdat alles moet kloppen, ook de details.